

Szerkesztőségi iroda:

Nagybeeskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRAUER LAJOS

Nagybeeskerek, 1909.

XXXVIII. évfolyam 139. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre ——— 24 ko.
Félévre ——— 12 .
Negyedévre ——— 6 .
Egy hóra ——— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Kedd, június 22.

Kiskertek világa.

Írta: Szávay Gyula.

— június 22.

A föld.

Kezdeté és vége mindennek, ami emberi és ami élet.

Születése és megnyugtatója világszerte harcolnak és háborgásoknak, — forrása minden hatalomnak, erőnek és gazdagságnak, — anyja minden gyógyszernek és mérregnek, — elfödője minden boldogságnak és szenvedésnek.

Akik belőle születtek, felkaparják köveit, egymásra rakják s nevezik kunyhóknak vagy palotának, — kiolvasztják ereit, kezök könnyebbségére csinálnak belőle eszközöket és nevezik szerszámnak, fegyvernek, pénznek, gépnek — sárga ércből kucsát önt magának egy-egy s nevezi koronának, — agyagából edényt sütnék, szénrostokba eltelt régi napsugarai-ból meleget olvasztanak, melegéből mozgást, mozgásából erőt váltanak ki, fái alatt hűsölnek, termékeivel táplálkoznak és koronként nagy tömegekbe verődve egymással öldöklő harcra lépnek, más-más címek alatt, de végeredményben mindig azért, hogy kié legyen a föld, a földnek egy kis darabkája.

A föld senkié, a földé minden, az ember is.

Az egetverő vágyak, hatalmak és kincsek aláztatatosan megjuhászodva visszatérnek a földre, mely más örökkévalóságot nem ismer, csak magamagát.

A jog- és hatalmi rendszerek is szétporladnak, királyok unokájából lesz újra pásztor, várakból, palotákból: rom és por.

Az uristen láthatatlan szántó-vasa, boronája örök munkában áll s csak be kell várni az időt, mindenki megkapja a maga kis földjét.

Ez a váró idő örökkön-örökké harc-

ban telik el. Az állat természetes fegyvereivel, a kezdőember már husángjaival harcolt s annyi harc edző erőmértékzesei árán a kultur-ember már eszméivel küzd.

De akármi csillagmagasba lendül eszméi harcával az ember, az elméletek ködéből végre is mindig leereszkedik arra a földre, amelyért tulajdonképpen folyik az emberiség harca, oly elkeseredetten, hogy már-már kész kenyerekkel lövöldözik egymást, még ha annak híjával éhezniük kell is.

Nem ide tartozik s nem is egykönnyen dönthető el, kinek mennyiben van igazsága.

De mindenkire rátartozik és mindenki könnyen eldöntheti: milyen emberiséges és testvéries dolog az eszmék és elméletek égzengő felső harcai alatt felkeresni a nehézsorsu embert, aki egy másik rettenetes, napról-napra megújuló harcot vív a mindennapi kenyérért, családért, gyermekéért s ehhez a harchoz a két karja erejénél nincsen egyebe.

Zihálva egész nap a munka nyomott levegőjében, fogyasztva a test élő motorerejét, tompítva, fásítva a lélek minden veleszületett rugalmasságát és üdőségét, — milyen emberiséges és testvéries dolog: kézenfogni a törődöttet és szegényt s kézenfogva elvezetni ahhoz a kis pihenő helyhez, melyet önmaga meg se talált volna, keresnie már türelme már lett volna, rátanítani ott arra a lélekszelidítő, testet üdítő munkára, mely viszonylag éppen azokat az örömeiket szerzi meg neki, mint más arányokban a gazdagoknak.

Kiskerteket nyitnak köztársaságias egyenranguságban, szépen eltagolt, játszótér, zöldsövényes, virágszegett telepeken s a liliputi nagybirtok száz és száz parcellára osztva azt a törvényt tartja homlokán: ez a munkásoké.

Az egészség elrendezését, egységes főgondozását, kezelését átveszi gondjai közé azoknak önzetlen jóindulata, akiknek erre idejök, tehetségök, lelkük van. S azért csakis a munkásoké a kertvilág, mert a munkások azok, akik legkevésbé érnek rá s legkevésbé járatosak, hogy az östermészet bibelődéseivel foglalkozzanak.

A felnőtt testvér így fogja kézen a kiskorubbát az emberiség családjában s így vezeti be azokra az utakra, melyeken az egészség erősítő levegője leng.

Hány kiskert-gazda akad, aki több boldogságot tud majd meríteni a százméteres kiskertecskéjéből, mint sok ezerholdas a magáéból!

Szebben zöldelnek nekik a harmatos füvek, a viaszos rügyek, kövérebben hajtának az élet növényei s izesebb gyümölcsöt hoznak nekik a sokszor megsimogatott fiatal gyümölcsfák, mint a délszaki eget mimelő új Semiramisoknak a magukéi.

Édes, vidám, szelid világ lesz a kiskertek világa, százszor megáldja üde bólogató képével mindazokat, kik csak valamit tettek érdekében.

Műveljétek földjét, emberek, igazgassátok kis sövényeit és testvérkezekkel vezessétek be lugasaiba fáradt testvéreiteket.

Az emberiség nagy örökségéből, a földből, egy kicsike része legyen mindenkinek, aki földből született.

A szerbek nagygyűlése. Ujvidékről írják: Vasárnap délután tartották meg a magyarországi szerbek Ujvidéken nagygyűlésüket, amelyen a zágrábi szerb felségárulási perben foglaltak állást. A gyűlésen Magyarország szerblakta vidékeiről tömegesen jelentek meg a résztvevők. Tomics Jása hosszabb beszédben határozati javaslatot terjesztett be, amely helyeslőleg veszi tudomásul a görög keleti szerb püspöki karnak, valamint a kongresszusi választmányak állásfoglalását a zágrábi felségárulási perrel szemben.

A „TORONTÁL” tárcája.

A természet a rajzolásban.

— A főgimnázium rajzkiállításánál —

(A „Torontál” eredeti tárcája.)

Budapesten mostanában nagy az érdeklődés egy „uj” rajzolás tanításmód iránt, amely a gyermeket nem holt, lapos rajzmintákhoz szoktatja, hanem vagy kiviszi a természetbe, vagy természetes, élő tárgyakat tesz eléje s azokat rajzoltatja vele.

Mi azonban már nagyon jól ismerjük ezt az „uj” irányt. A mi szemünkben ez már rég nem új. Hovatovább már egy évtizede, hogy a mi főgimnáziumunkban így tanítanak rajzolni.

Rajzolni! — nagy szó, sokat jelent. A régiak a szobrászatot is, mint az építészetet és festészetet: arte del disegno (a rajz művészete) jelzővel illették. A rajzolni tudás az egyik, igen jellemző és fontos mérőfoka egy nemzet kultúrájának, nagyságának. Diderot mondta: „Un nation on l'on apprendrait apprendrait à dessiner comme on apprend à écrire, l'emporteraient bientôt sur les autres dans tous les arts du goût”.

És tényleg a francia izlés az irányadó mánapság az egész világon. Egy nép művészetében legyen benn a népnek, a nemzetnek a faji sajátossága, az izlése, a dekoratív érzéke. Ezt kell fellendíteni különösen minálunk, ahol a nemzeti sajátosságok igazán eredetiek és magukban állók a germán és román népek közt.

A mi rajzitanításunknak egy elvből kell kiindulnia és egynek a jellegében haladnia: ez pedig az, hogy természetet látva, a természetet megfigyelve, tudatos megérzéssel rajzoljon már a kis gyerek kezdetben emlékezetből, majd természet után. Ne tanítsuk a gyereket lélek nélküli papír utánzásra, hanem tanítsuk őt a természet

legfelismerhetőbb jegyeinek egyszerű, közvetlen s megkülönböztető kifejezésére. Ez legyen a főelv. Ha a gyerek ilyen módon tanul rajzolni, a rajz nyelvén beszélni, bátran bizhatunk abban, hogy az alkotásokon később a faj rajthagyja sajátos bélyegét, hogy a primitív gyerekrajz is stilusos lesz.

Mindezt a nagybeeskereki gimnáziumban már régen megtették és nagyon szép eredményre vittek keresztül. Érdekes megfigyelni hogy milyen a részletesen haladó tanítás ezeknek az elveknek a szolgálatában. Ha figyelmesen végig járunk az izlésesen elrendezett rajzok közt, megláthatjuk, hogy vezeti a gimnázium kitűnő rajztanára Streitman Antal a kis gyerek-ember kezét, anélkül, hogy a saját maga akaratát, vagy izlését rákényszerítene.

A természet után való rajzolás alfája a természet mozgásainak a megérzése — a színtelt arányainak megállapítása, alakjának beszélő határvonalakba foglalása. Egyszerű, de átgondolt vonallerakás: itt kezdődik a rajz oktatása.

A tizenhárom esztendőes gyerek papírra teszi legelőször a legegyszerűbb levélhatárokat, a levél színének a határát. Ott vannak a rajzok mellett az eredeti, természeti minták is. Megláthatjuk, mennyire sikerült a természet után való rajz. S hogy sikerült, meglátjuk mindjárt. De nem az üres utánrajzolás, vagy pontos minuciózítás a jellemzők ezekben a rajzokban. Megérezzük, hogy a kép a gyerek lelkéből jött, a gyerek lelkének utánaregzéséből. Megérezzük, látjuk, hogy a gyermek a formát nemcsak szereti, hanem át is érzi és teremti is.

Ezek után következik a színtelt letévése. De nem pontosan utánakevert színekben (természetes színekben), inkább átlagos, a gyermek lelkén átszűrte színbélyegzésekben, színtónusokban. Szolid színek ezek. Gyermekiesen szendék. Elegánsak.

A gyermek azonban többre kíváncsi: nem elégszik meg azzal, hogy egy-egy levelet, tönust eltalált. Szeretne valamit alkotni, valami szebbet, valami teljesebbet.

A gyermek lelkében szunyadó erők lassankint előtörnek s beszédes formákban nyilatkoznak meg naivan, természetesen s oly egyszerűséggel, mint ahogy a virágok kinyílnak.

Erre az alkotni-vágyásra az alkalmat megadják neki azzal, hogy az eddig lerajzolt levélformát sokszorozva sorakoztatják, csoportosítják. Egymás mellé teszik egy-egy levélnek először a körvonalait, aztán a színtöltőt. S látjuk, hogy a gyerekek megvan a dekorálás érzéke is. Igaz csak ő, tiszta primitívsgben.

Három-négy egymás mellé helyezett levélalak (egyenes állásban, vagy a szárnak diszkrét mozgásával kombinálva) a legszebb benyomást kelti. A fejlécek, záródiszkek egyirányú szalagos haladásához hozzákapcsolják a tányér, vagy vánkös köralakú megdiszítését. Színakkordok ezek. Majd szín- és rajzmelódiákká nővik ki magukat. Tele a gyermeklélek naivságával, bájával.

Az előírás szerint a negyedik osztályban a rajzolni tanuló diáknak meg kell ismerkednie a stílusokkal s itt belép kis időre a rajzolásba, a mintáról-rajzolás. A görög téglaszíneket, a renaissance firenze-zöldjét és a keleti diszítések tarkaságát (minden riktó bántóság nélkül) mind sikerül a diáknak elénkbe tárni.

Ezzel együtt azonban megkezdődik a természet örök kiismerhetetlen színeinek a visszaadása. Próbakolorációk. Ott van a kiállításon ezeknek a próbálgatásoknak a legjava.

És a rajzok mellett mindenütt ott a természeti minta-levél. Virágoknak, fának levelei.

Amit a tanuló eddig a levél-rajzolásban tanult, azt felhasználja színes diszítés-csoportokban: falszönyvegek, tapéta minták megfogalmazására.

A gyűlés a zágrábi perben nem látja a szándékot az igazság felderítésére. A gyűlés részvétét fejezi ki a társországokban levő szenvedő szerb testvérek iránt és kitartásra buzdítja őket, meg lévén győződve arról, hogy ezen helytelen és káros politika önmagának okozza veszét és hogy éppen ez a politika fogja a kettős monarchia népeit felvilágosítani és különösen a szerbeknek és horvátoknak, mint két testvér-nemzetnek kölcsönös megértését eredményezni. A népgyűlés dr. Manojlović János orsz. képviselő, Mihalesiti plébános, Zsivanović Gábor és Prodanović Zsivkó dr. felszólalásai után a határozati javaslatot egyhangulag elfogadta.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggel 6 órától kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 9/45 óráig délután. Ugyanazon napokon este 6-tól 7 óráig urak részére is Védői hölgyek részére minden nap délután gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad. Zuhanyfürdő minden nap délután.

Június 24-én. Városi közgyűlés.

Június 24. Gyermekeknap az ovodában.

Június 29. Lloyd-társulat közgyűlése.

Július 12. közigazgatási bizottság ülése.

A városi állandó választmány ülése.

Nagybeeskerek városi állandó választmánya tegnap délután 3 órakor dr. Perisics Zoltán polgármester elnöklésével ülést tartott, melyen a csütörtöki közgyűlés elé kerülő tárgyakat készítették elő. Az ülésen részt vettek: dr. Pollák Győző, dr. Kardos Samu, Végh Károly, Szávicz Sándor, dr. Kiss János, Steyer István és dr. Györgyevics Milos. Az állandó választmány ülésén hozott fontosabb javaslatokat hireink sorában közöljük.

A polgármester személyi pótléka. Nemrégiben mintegy 130 városi képviselő indítványt terjesztett a városi tanács elé, hogy a polgármesternek 1200 korona évi személyi, illetve működési pótlék szavazzassék meg. Az állandó választmány tegnap foglalkozott a dologgal és egyhangulag javasolja a közgyűlésnek a működési pótlék megszavazását.

Gyermekek kitelepítése magyar szóra.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület a nem magyar ajkú gyermekeknek nyári szünidei kitelepítési akcióját nagy buzgalommal végzi s a vármegye tíz nem magyar ajkú községében szervezi a kitelepítést. Legutóbb Nagyjécsáról tizenkét szülő jelentette be, hogy gyermekét magyar szóra a nyári szünidőre kiadja s ezeket a gyermekeket az egyesület a szülők kívánságához képest Makóra helyezi el. Az egyesület a vármegye segélyével most tetemesen megkönnyíti a szülőknek a ki-

telepítést, mert egy-egy gyermekért a szülőknek a két hónapra csak 30 koronát kell fizetni s a szállítást, valamint az ellátási többletet az egyesület fizeti. A szülőket tehát a 30 korona kiadáson kívül semmi egyéb költség nem terheli.

Uj hajóház a Bégán. Az agilis nagybeeskereki „Sirályok” evezős egyesület hajóházat akar építeni a Bégán, a Hiller-féle szeszgyár tájékán. Az építés engedélyezése iránt az egyesület kérvényt adott be az engedély ügyében ma tartották meg a helyszíni szemlét Rigó István tb. megyei főjegyző vezetésével. A szemlén a temesvári folyam-mérnökség képviselőjében Maurer Gyula kir. főmérnök, Nagybeeskerek városi képviselőjében Jakóby Gábor mérnök, a Dunagőzhajós társaság részéről pedig Geidl Nándor ügynökkéi főnök vett részt, továbbá részt vettek az érdekeltek is, akik az engedélyezéshez valamennyien hozzájárultak. Az új hajóházat néhány hét alatt elkészítik.

Az aradaczi-utca kikövezése. A városi képviselőtestület a legutóbbi közgyűlésen elhatározta, hogy az aradaczi-utcat keramit kövezzel fogja átburkoltatni. Miután a törvényhatóság a városnak erre vonatkozó határozatát jóváhagyta, az állandó választmány most javasolja a közgyűlésnek, hogy a keramit burkolatból származó 172.000 korona költségre nézve a város a pénzügyhatóságtól kérjen ajánlatokat, mert ha ezek kedvezőek, akkor a kövezés költségeinek azonnali kifizetésével nemcsak a storno-díjat, hanem még a 2 1/2%-ot kitevő cassascontót is megtakaríthatja a város.

A villamos világítás ára. Megirtuk már, hogy több városi képviselő beadványt intézett a városhoz, hogy a villamos áram ára hektowattontként két fillérrel szállíttassék le, a közvilágítás pedig a közjövendelmi pénztár terhére számíttassék fel. A kérvényt tegnap tárgyalta az állandó választmány, mely egyhangulag a tanács álláspontjára helyezkedett, kimondván, hogy a kérdés egyelőre nem teljesíthető, mert az se a város adózó közönségére, se a villamos üzleti érdekére nézve nem kedvező s így legalább addig, míg a villamos terhei nincsenek kiegyenlítve, maradjon minden a régiiben.

Tornavizsga a zárdában. A Miasszonyunkról nevezett róm. kath. zárdá-iskolában tegnap délután tartották meg az idei tornavizsgát, a melyen Magyar Pál pápai kamarás elnököl. Társelnökök voltak: Szilágyi Albert megyei aljegyző és Baaden Károly elemi iskolai igazgató. A tornavizsgán, melyen a szülőkön kívül nagyszámu előkelő közönség vett részt, a növendékek osztályonként vonultak fel s csinos és ügyes testgyakorlatokat mutattak be. A vizsga végén Magyar Pál elnök meleg szavakban

csoporthoz kötik le figyelmünket. A rajz és színek zenéje oly összhangzóan játszik a lapokon, hogy ezek bármely szalonnak díszére válnának.

A teljes emberi alak lerajzolását is itt próbálják meg legelőször (gipszszobrok után).

A gyűjtemény legutolsó áll az utolsó próba-stádium: az emberi arc lerajzolása élő modelről (szénrel).

Ez már csak inkább azért, hogy megértse a rajzoló, mit tesz s mily nehéz arcképet festeni.

A kiállítás egyik nagyon érdekes unikumát szándékosan a végére hagytam.

„Uj áramlás” a címe ennek a csoportnak, mely a harmadik és negyedik osztály ecsetje alól került ki. Ha erre a rajzcsoporthoz nézünk, igazán csupa „uj törekvést” látunk.

Uj disztitációs törekvést.

Eddig minden stílusos dekoráció főhatása a színvázlatos kontúrban feküdt: a görög edény disztitós tuskélete alapozást, az indus, a perzsa, az arab erős, sokszor dupla vagy háromszoros elválasztó (fehér, fekete, arany vagy ezüst) színeket használt. A firenzei vonalozással különböztette el a formákat az alaptól. A mi újitónk határoló vonalak és alap mellőzéseivel tisztamozgású formákat soroznak egymás mellé. Ritka szindiszkrécióval és eleganciával simulnak ezek össze a világos háttérrel.

Első megpendített akkordjai mindezek egy új szinfonának, melyekben már benne zsong, benne forrong a magyar stílnak, a magyar iparnak, a magyar iparművészetnek s a magyar képzőművészetnek teljes kifejlődése s bennök a magyar faji sajátosságának teljes diadalra jutása.

Ezek az akkordok pedig igazán elismerésre méltón nyilvánulnak meg a gimnázium mostani rajzkiállításán s a rajzoló diákok joggal lehetnek büszkék munkáikra es az ő kitűnő vezetőjükre, Streitman Antal tanárra.

adott kifejezést a feletti elismerésének, hogy az iskolánövérnek nemcsak a növendékek szellemi, hanem testi kiképzésére is nagy gondot fordítanak. A növendékek ezután elénekelték a Szózatot s ezzel a vizsga véget ért.

Az iskolánövérkére kérése. A Miasszonyunkról nevezett nagybeeskereki iskolánövérké tudvalevőleg meg akarják nagyobbítani a zárdá-iskolát s ezért kéri a várost, hogy a rendház előtt a Bégaparton levő területet engedje át nekik építkezési célokra. Az állandó választmány a bemutatott építési tervek alapján javasolja, hogy a kérelemnek hely adassék.

A gőzfürdő ügye. Özv. Kovács I. M.-né, a gőzfürdő bérleje kéri a várost, hogy bérleti szerződését 11 évvel hosszabbítsa meg. A városi tanács és az állandó választmány javasolja a bérlet meghosszabbítását, de csak az esetben, ha a bérlelő a gőzfürdőt a modernebb igényeknek megfelelően átalakítja s ha a tulajdonát képező volt Limmer-féle telket a vételáron, vagyis 2911 koronáért a város tulajdonába engedi át.

A téglagyárosok és a kövezetvám. A nagybeeskereki téglagyárosok kérvényezik a várostól, hogy a téglák és cseréparuk után szedendő métermázsánként 4 fillér kövezetvámot a város szállítsa le. Az állandó választmány javasolja, hogy a kövezetvám a vasuton továbbítandó cserép és téglák után métermázsánként 4 fillérről 1 fillérré szállíttassék le.

Az árvaház-egylet faszegélye. A nagybeeskereki árvaház-egylet vezetősége az árvaház számára évi 10 ölnyi faszegélyt kért a várostól. A segélyt ugy a tanács, valamint az állandó választmány is megadásra javasolja a közgyűlésnek.

Fölvétel a polgári iskolai konviktusba. A „Torontálmegyei Magyar Közművelődési Egyesület” védőnöksége alatt álló polgári és felsőközépiskolai (Erdős-féle) fiúnevelő intézet vezetősége közli, hogy az intézetbe való fölvétel már most megkezdődik. Az intézetben a havi ellátási díj 36 korona, felvételi díj 40 korona. Az intézet célja, hogy egészséges ellátás és gondos felügyelet mellett egyrészt a magyar nyelvet a nem magyar ajkú növendékek elsajátítsák, másrészt, hogy a növendékek tanulmányait kellő sikerrel végezhessék. A felvétel iránti kérvények, legkésőbb július 15-ig Erdős Béla tanárhoz küldendőek, aki szívesen szolgál bővebb felvilágosítással a hozzá forduló szülőknek.

A hivatalos nyár. A kalendáriummal hadilábon álló idő, ugylátszik most megbékélt a kalendáriummal. A naptár ugyanis mára hirdeti a hivatalos nyár kezdetét s az idő ezáltal tényleg nyári verőfényvel vesz körül bennünket, sőt eddigi zordonsága után a meleg verőfény úgy fest, mintha csakugyan most kezdené meg az idő a nyarat. A hivatalos nyár egyebekben ma hajnali 3 óra 30 perckor kezdődött, amikor a nap a rák jegybe lépett. Egyéb nevezetessége még a hivatalos nyár kezdetének az, hogy most vannak a leghosszabb napok s a legrövidebb éjszakák. Vasárnap óta ugyanis máig a nap hajnali 4 óra 11 perckor kelt és este hét óra 52 perckor nyugodott. A nappal tehát mostanában 15 óra 41 percig, míg az éjszaka csak 8 óra 19 percig tartott. De ez még csak mára szól, mert holnap már egy perccel később kel a nap, a hónap végétől kezdve pedig minden nap rövidül a nappali világosság egy-egy perccel, amit a verőfény és világosság hívei bizonyára szomorúsággal fognak meg.

Évzáró vizsgák. Mint Beodrától írják lapunknak, ott f. hó 21-én, hétfőn voltak a községi iskolákban az évzáró vizsgák. Az nap délelőtt volt a Liska Ferenc vezetése alatt álló III., IV., V. és VI. oszt. az évzáró ünnepélye is. A nagy tanterem zsufoltságig megtelt szülőkkel, a kik gyönyörködve hallgatták tanuló gyermekeik szép, értelemes feleleteit. Ezen alkalommal Liska Ferenc, aki községünkben már 21 éve működik, akit a Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület már két ízben kitüntetésben részesített, szintén nagy-zerű Szőlő-féle kiállítást rendezett. Több mint 300 drb papír-, karton- és agyagmunka volt kiállítva. Örömmel láttuk az igazán sikerült kiállítás, melyben volt kacska, szélmalom, templom, hegy, macska, kutya és sok-sok mindenféle. A szülők a legnagyobb hálaival és köszönettel vannak gyermekeik lelkes és derék tanítója, Liska Ferenc iránt, aki ezt az elismerést teljes mértékben meg is érdemli.

Mint Valkányról írják lapunknak, az ottani gör. kel. román iskolákban szintén a napokban voltak az évzáró vizsgák. A 3 iskolában működő tanító közül Szép Valér tanító érte el a leg-szebb eredményt a magyar nyelv tanítása körül, mert ő az I. és II. osztályt tanítja s a tanulók valamennyien kivétel nélkül mind megtanultak magyarul olvasni és írni, ami valóban szép ered-

mény s amiért a derék lelkes tanító megérdemli, hogy elismeréssel szóljunk róla.

A szőnyeggyár szubvenciója. Ismeretes dolog, hogy a város annak idején a Dungserszky-féle szőnyeggyárnak tíz éven keresztül évi 1000 korona szubvenciót szavazott meg. A szubvenció összege a folyó évre most esedékes s a tanács és az állandó választmány javasolja az ezer koronának a folyó évre való kiutalványozását.

Egy község ünnepe. Mint Temesvárról jelentik, Nagyszám megyei község százéves fennállásának évfordulóját nagy ünnepség keretében ülte meg. A község nemzetiszínű lobogókkal, virágdíszszel és diadalkapukkal várta az ünneplő közönséget. Szombaton reggel Grósz Antal esperesplébános nagymisét pontifikált. Istentisztelet után a község háza előtt a községi képviselőtestület kétezer ember jelenlétében szabad ég alatt diszgyűlést tartott. A diszgyűlés után az önkéntes tűzoltók ünnepsége következett. Vasárnap nyitották meg Wekerle Sándor miniszterelnök jelenlétében, aki szomszédos birtokos, a jubileum alkalmából rendezett mező gazdasági kiállítást. A miniszterelnök vasárnap reggel 8 órakor vendégeivel hosszú kocsisorban a kiállítás helyisége, a községi iskola elé érkezett. A vendégeket a község határán tizenhat tagból álló bandérium fogadta. A vendégek a banderialisták kíséretében mozsárdurrogás és a fehértemplomi 43. gyalogezred zenekarának hangjai mellett hajtottak a községi iskola elé. Wekerle Sándor miniszterelnök a kiállítás megnyitása után előbb a mezőgazdasági kiállítást tekintette meg, ahol Sztójánovits György báró, a vármegyei gazdasági egyesület elnöke és Bászeli Elek titkár kalauzolták. A miniszterelnök behatóan szemlélte végig a kiállítást és ismételt nagy megelégedésének adott kifejezést. A kiállítás megtekintése után a miniszterelnök a bérnyúlásra ment, amelyet Csernoch János püspök végzett. Déli 1 órakor szernyolevan terítékes lakoma volt.

Nyilvános köszönet. Kadelburger festvérek, u. m. Mihály, Lipót és Kellő Mór urak, boldogult édesanyjuk sarkövének felállítására alkalmasból együttesen céljaira 30 koronát méltóztattak adományozni, melyért hálás köszönetet mond a Chevra-Kadisa elnöksége.

Elhízás ellen időnk legtokéletesebb gyógyszerkeze hazánk természeti kincse. az egész világon elismert **Ferenc József**-késérőviz. Kiválóan alkalmas otthoni — a rendes foglalkozást meg nem zavaró — rendszeres használata. Mint napenkénti adag elegendő: reggel éhgyomorral egy pohár felmelegítve. 1908/5

Az élet kellemességeihez rendszeresen nem számítják a gyógyszereket, a „Scott-féle Emulsió“-t azonban mégis csak oda kellene besorozni, ha tekintetbe vesszük, hogy mennyi bánatot és könnyet tüntet el a gyermekszobából. A „Scott-féle Emulsió“ nemcsak gyógyít mindent, aminek gyógyítására a csukamájolaj képes, hanem még többet és emellett a visszatetsző íztől és szagtól teljesen mentes, mely gyermekeknek oly gyakran kellemetlen percekét és zavarokat okoz. A „Scott-féle Emulsió“ kapható a gyógyszer-tárakban. (i)

TÁVIRATOK

A válság.

A miniszterelnök a királynál.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ ered. táv.) Bécsből sürgönyzik: Wekerle Sándor miniszterelnök ma délután egy órakor külön kihallgatáson volt a királynál. A kihallgatásról, amely hosszabb ideig tartott, pozitív hír nem érkezett Budapestre, de egy bécsi forrás szerint a miniszterelnök ismételt elterjesztette a királynak a kabinet kérését, hogy mentse fel véglegesen a kormányzástól. Ugyan e forrás szerint a király állítólag a felmentést meg fogja adni s az erről szóló királyi kézirat a hivatalos lap legközelebbi számában megjelenik.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma délelőtt meglátogatta Burián közös pénzügyminisztert és Aehrenthal közös

külgügyminisztert, akikkel hosszabb ideig tanácskozott.

Lukács László a királynál.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ ered. távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a király Lukács Lászlót holnap vagy holnapután külön kihallgatáson fogadja, a mely alkalommal Lukács mint homo regius megbízást fog nyerni, hogy a politikai válság dolgában a tárgyalásokat folytassa és esetleg lebonyolítsa.

Mi lesz?

Budapest, június 22. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A politikai válságban egyre zürzavarosabb a helyzet. Összevissza kavarnak a legkülönbözőbb, majdnem egymással ellentétes hírek, a melyekből ma még nehezebb kibámozni a feleletet arra a kérdésre, hogy mi lesz? Egyes politikai hírforrások fenntartják azt az értesülésüket, hogy e héten megbízást kap Kossuth a kormányalakításra s e kormány tagjai Lukács László pénzügyminiszter és Zichy János gróf, mint a király személye körüli miniszter kivételével, csupa függetlenségiékből fog állani. Más források azt jelentik, hogy Lukács akciójának igen kevés kilátása van a sikerre és K h u e n-H é d e r v á r y gróf személye jutott előtérbe s állítólag ő fog kormányt alakítani, amelyben azonban ugynevezett darabontok nem vennének részt. Néhány politikusnak a nevét emlegetik is, mint akik a Héderváry kabinetnek a tagjai lennének. Így Lukács László lenne pénzügyminiszter, Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter, Sándor János volt államtitkár földművelésügyi miniszter s maga K h u e n-H é d e r v á r y elnök és belügyminiszter. A Héderváry-kormány programja 4 pontból állana: 1. Általános, titkos, községenkénti közvetlen választói jog. 2. A közigazgatás államosítása. 3. A progresszív adórendszer. 4. A népoktatás államosítása. A Héderváry-kormány feladata lenne feloszlalni a jelen országgyűlést, oktroj utján életbeléptetni az általános titkos választói jogot, amelyet azután az így választott parlament szankcionálna és nyomban végrehajtana a négy programpontra. Természetes, hogy ezt is csak mint a válság eddigi zürzavaros híreinek egyikét lehet említeni.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ ered. táv.) A „Neue Freie Presse“ legutóbbi számában behatóan foglalkozik a magyar válság ügyével s ezzel kapcsolatban az eshetőségekkel. Így a többek között komolyan emlegeti, hogy a jelenlegi kormány javasolni fogja az uralkodónak, hogy a jelenlegi koalíció tartassék meg mindaddig, míg a kormány a paktum értelmében minden egyéb követeléstől eltekintve a választói reformjavaslatot keresztülviszi. A koalíció fenntartása azonban rendkívül bajosnak látszik, — ugymond a cikk — mert Kossuth aligha lesz rábirható, hogy a bankcsoporttal szembeszálljon. Lukács missziója még nem mondható sikeresnek, mert a bankcsoport nem akarja a három legfontosabb miniszteri tárcát átengedni s ezért még mindig riasztó hírek keringenek parlamenten kívül álló kormányról és házfelosztásról. Annyi bizonyos, — mondja a Presse — hogy Lukács László missziója a hatvanhetes pártoknak erős morális dőfést adott és a politikai jövőt a negyvenéves pártok biztosította. Akárhogy fordul is a válság, ez a tény már megmásíthatatlan és

teljes súlyával fog érvényesülni. A hatvanhetes pártok hívei közül nem sokan fognak felszinen maradni s nincs számukra más választás, mint vagy a másik táborhoz szegődni, vagy a választásokban megöröltetni. A lánc, amelyet Deák Ferenc és az idősebbik Andrássy kovácsolt s amely elvezetett Wekerlehez és az ifjabbik Andrássyhoz, elszakadt s nincsen az a kovács, amely a szerte hullott láncszemeket hosszabb időre ismét össze tudná kovácsolni.

Monarchiánk és Olaszország.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ eredeti táv.) A „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ írja: Bizonyos, hogy Ausztria-Magyarországban egy értelmes politikus se viseltetik agresszív érzelmekkel Olaszország ellen, sem most, se a jövőre nézve. Hihető, hogy nemsokára már a tömeg is be fogja látni, hogy ezek a képzelt veszélyek indokolatlanok s a féltékenykedésre semmi sem ad okot.

A boszniai katonák hazabocsátása.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Bécsből jelentik: Katonai körökből szerzett értesülés szerint a boszniai katonaság egy részét ismét vissza fogják szállítani előbbi állomáshelyükre. Így egyedül Szerajevó környékéről 5 zászlóalj katonaság kerül haza és pedig a 48 ik gyalogezred első zászlóalja Sopronba, a 49-ik ezred harmadik zászlóalja Brunnbe, a 84-ik ezred negyedik zászlóalja Kremsbe, a 90-ik ezred első zászlóalja Jaroslavba és 92-ik gyalogezred második zászlóalja pedig Theresienstadtba kerül vissza. Ezekből a katonai intézkedésekből is kitűnik, hogy a hadvezetőség számít a délkeleti határon keletkezett kedvezőbb politikai viszonyokkal.

Szerencsétlenség a bányában.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Petrozsényből sürgönyzik, Vulkán hunyadmegyei községben levő szénbányában, mely a petrozsényi bányákhoz tartozik, bányalégrobbanás történt. A robbanás következtében hivatalos jelentés szerint 2 bányász meghalt és 8 ember megsebesült. Más jelentés szerint az áldozatok száma sokkal több.

A török szultán európai útja.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A londoni „Standard“ jelenti: V. Mohamed szultán őszszel hosszabb európai utra indul, amelynek során a szultán meglátogatja az európai udvarokat. A szultán először Bécsbe megy, majd Berlinbe, Párisba és Londonba, ahová december elejére várják.

A spanyol királyi család öröme.

Budapest, június 22. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Madridból sürgönyzik, a spanyol királynőnek ma leánygyermek született.

Határidő-üzlet.

Budapest, június 22. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték: Buza (októberre) 27.46 — —
Rozs (uj) 20.68 — —
Zab (uj) 16.18 — —
Tengeri (juliusra) 15.68 — —
Tengeri (uj) 14.58 — —

Felölös szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Főlépnek:

Nagy Endre, Németh
Juliska, Ferenczy Károly,
Fábián Kornélia,
Sajó Géza, Szász Ilona,
Máhr Nándor.
Karmester Szirmai Albert.

NAGY ENDRE CABARETJA MODERN SZINPAD

Budapest legérdekesebb és legnépszerűbb művészgárdája

JUNIUS 23. ÉS 24-ÉN A „RÓZSA“-SZALLODA KERTHELYISÉGÉBEN

Helyárak: fentartott hely 3 korona, belépő 2 korona.

Kezdeté este fél 9 órakor.

Jegyek már kaphatók a „Rózsa“-szállodában.

Minden este műsoron van 20 Cabaretszám és a

„MAGYAR CABARET“

című jelenet.

597-3.2

2366/1909. sz.

A esenei járás főszolgabirájától.

Hirdetmény.

A csenei járási utibizottság 1909. évi május hó 3-án megtartott ülésében elhatározta, hogy a kiépített **tamásfalva-ótelek-öregfalui járási közút** 0.8 klm. utszakasz fentartására 1000 m³, csene-bobdai járási közút 0.5 klm. utszakaszra 500 m³ és kiszécsa-nagyjécsai járási közút 0.4 klm. utszakaszra 60 m³, összesen 1560 m³ lukareczi bazalt, vagy borossebesi trachit tört kő beszerzése szükségeltetik.

Az ajánlat külön a lukareczi bazalt és külön a borossebesi trachitra adandó be.

A fent említett tört kő beszerzés és szállítása biztosítása céljából **f. évi július hó 5-ik napjának d. e. 0 órájkor** a csenei főszolgabiró hivatalos helyiségében zárt ajánlati versenytárgyalás tartatik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a vonatkozó zárt ajánlataikat kitűzött nap d. e. 10 órájig alólított utibizottsági elnöknél annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előírt engedélyezett költségösszeg 5%-nak megfelelő bánatpénz csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a hivatalos órákban a járási főszolgabirói hivatalnál megtekinthetők.

Csene, 1909. évi június hó 7-én.

Uzbasich,

főszolgabiró,
utibizottsági elnök.

598-3.3

2047/1909. sz.

Az antalfalvai járás főszolgabirájától.

Pályázati hirdetmény.

Az antalfalvai járásba (Torontálvárm.) bekebelezett Ozora községben üresedésbe jött községi **jegyzői állásra** pályázatot hirdetek.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket, eddigi szolgálataikat és az 1900: XX. t.-c. 3. §-ában előírt jegyzői minősítésüket igazolva, hozzámm **f. évi július 7-ik napjáig** annál is inkább nyújtsák be, mert a későbbben érkezettek nem fogom figyelembe venni.

Állásban levők csakis szolgálati uton adhatják be kérvényüket.

A román nyelv bírása szükséges.

A jegyző törzsfizetése 1600 kor., fátalánya 120 korona, utifátalánya 200 kor., a magánmunkálatok után szedhető és a vármegyei szabályrendeletben megállapított díjak. Ot lakszobából és mellékhelyiségek-ből álló természetbeni lakás élvezete, udvar, fészter, istálló és házikerttel.

A választást ez évi július hó 12-én d. e. 8 órakor fogom Ozora község-házánál megejteni.

Antalfalva, 1909. évi június hó 17.

601-3.2

Zsiros, főszolgabiró.

ELADÓ.

6 drb borszék, egy gyerekszék, egy négyüléses gyerekkocsi (rugóval, ponny-ló, vagy kecske befogható), 3 drb nagy agave (aloe), egy ágy, kertii padok, asztal és több apróság **Uri-utca 3. sz. a.**

595-x 2

Vonatok érkezése és indulása Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.

Érvényes 1909. május hó 1-től.

Érkezik:

a) **A nagybecskereki pályaudvarra:**

Temesvár, Versecz, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 23 p.
Pancsováról: délután 5 óra 15 p.
Budapest-Szegedről: reggel 7 óra 18 p.; délután 5:50 óra
Szegedről: (motorkocsi) d. e. 9 óra 47 perc.
Bdapnest-Nagykikindáról: este 9 óra 50 perc.

b) **A nagybecskerek-bégapart pályaudvarra:**

Zombolyáról, Verseczről, Alibunárról és Temesvárról: este 8 óra 05 perc.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 30 perc.
Pancsováról: reggel 8 óra 27 perc.
Zombolyáról: (keskenyvágányu vonal) reggel 8 óra 23 p. délután 4 óra 10 perc, este 9 óra 02 perc.

Indul:

a) **A nagybecskereki pályaudvarról:**

Pancsovára: délelőtt 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged-Budapestre: d. e. 9 óra 50 p.; este 6 óra 46 p.
Szegedre: (motorkocsi) délután 1 óra 15 perc.
Nagykikinda-Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) **A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:**

Zombolya, Temesvár, Versecz: délután 4 óra 15 p.
Temesvár, Versecz, Antalfalva-Páncsova és Alibunarra reggel 3 óra 33 perc.
Zombolyára: (keskenyvágányu vonal) reggel 2 óra 26 p. délelőtt 11 óra 55 p., délután 5 óra 25 perc.
Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon d. e. 11 óra 38 perc.
Módosról-Temesvárra: minden kedden, pénteken és vasárnapon 2 óra 10 p. délután.
Temesvárról-Módosig: minden kedden, pénteken és vasárnapon indul Temesvárról 11 óra délelőtt.
Módosról-Zombolyára: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 2 órakor.
Zombolyáról-Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 5 óra 30 perc.

490. B. V. K. szám 1909.

604-1.1

Árverési hirdetmény.

A nagybecskereki kir. törvényszék 1909. évi 5399. számú végzésével megkeresett nagybecskereki kir. járásbírósnak 1909. évi V. 770. számú végzése folytán ifj. Szabó János javára 3323 korona 28 fillér tőkekövetelés és járuléki erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán 1909. évi május 22-ik napján lefoglalt és 1468 kor.-ra becsült ingóságokra a nagybecskereki kir. járásbírósnak 1909. évi V. 770/2. sz. alatt kelt végzésével az árverés elrendeltetett, annak Nagybecskereken, Rudolf-rakpart 13. sz. a. leendő megtartására határidőül **f. évi június 24-ik napjának d. u. 3 órája** kitűzetik.

Az árverés alá kerülő ingóságok megjelölése: tűzifa, vaspénzszekrény, zongora, tizedes mérleg.

Az árverés az 1908: XLI. t.-c. 20. §-a értelmében még a következő foglaltató részére is elrendeltetett:

Pollák Sándor 389 kor. 36 fill. tőkekövetelés és jár. erejéig

Nagybecskerek, 1909. évi június 14.

Schm-ic,

kir. bír. végrehajtó.

Egy tisztességes, 26 éves, nős asztalos alkalmazást keres folyó évi augusztus hó 15-ére

596-2.2

100 - 200 kor. óvadékkal

nagyobb gőzmalomban, uradalomban vagy nagyobb iparvállalatnál.

Beszél magyarul, németül és szerbül.

Cím megtudható a kiadóhivatalban.

ELADÓ

220 hektoliter saját termésű, zamatos, **tiszta zöld-fehér fajbor.**

Ára helyben a vevő hordójába fejtve hektoliterenként 32 kor.

Eladó továbbá 350 liter 21 fokos **tiszta törkölypálinka** literenként 1-50 K. árért.

BURGER ZSIGMOND jegyző.
Kiskundorozsma, Szeged mellett.
600-3.1

Valódi brünni szövetek

az 1899 évi tavaszi és nyári idényre.

- Egy szelvény 1 szelvény 7 korona
- 8-10 m. hosszú 1 szelvény 10 korona
- teljes férőruhához 1 szelvény 12 korona
- 1 szelvény 15 korona
- 1 szelvény 17 korona
- 1 szelvény 18 korona
- előrendő, csak 1 szelvény 20 korona

Egy szelvényi lelete szalonruhához 20 - K.-ért szelvényi leletösszevetet, turistalódot, selyem-kamuról stb. stb. gyári áron küld a mint megbiztatás és szelvény mindenütt ismert postabiztosítást.

SIEGEL-IMHOF Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.
Az előnyök, amelyek a magánnyelvű élevezés és szelvényi lelettel közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendel meg, igen jelentősen csökken, legkevesebb áron. Örökös választék.
Minták, figyelmes kiválasztás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen ingyenesen.

HIRDETÉSEK

FELVÉTEKNEK A

TORONTÁL

KIADÓHIVATALBAN.

1909. évi május hó 1-étől már állandóan kapható!

Magyar forrás. Huguajtó és hugasavoldó Magyar forrás.

SZULTÁN-FORRÁS

Nagyon kellemes, tiszta ízű, szénsavban gazdag, dus Lithion-tartalmú ásványvíz.

Gyógyító és üdítő ital.

Dus Lithion-tartalma következtében sikerrel alkalmazható vese-, huygkő- és hólyagbajok esetén, továbbá a légző- és emésztő-szervek hurutos bajainak gyógyítására.

SZULTÁN Lithion-gyógyforrás-vállalat.

Kutkezelőség és központi iroda: **EPERJES.** Igazgatóság: **BUDAPEST, VI., Ferenc József-rakpart 22.** - Kapható már külföldön is a következő városokban: Brüsszelben, Páris, London, Newyork, Ostendében.

Telefon Eperjesen: 74.

Telefon Budapesten III-93

Főraktár Nagybecskereken: **Ro'sa Béla** fűszerkereskedésében és azonkívül mindenütt kapható.

327-100.34